Reparatie van een National-rekenwals

Gerard van Gelswijck

Rekenwals van David Rance

Dit artikel betreft de reparatie van een National-rekenwals, die in het bezit is van David Rance.

De gegevens van de wals zijn:

Producent: National Rechenwalze, A.G.
Model nr.: 10
Productiejaar: 1916-1934
Type: Desktop long-scale 1000 cm
Fysiek: 46,5 cm x Ø 16 cm
Bijzonderheden: door het metalen onderstel is de rekenwals kantelbaar, d.w.z. kan verticaal opgeborgen worden om minder ruimte op het bureau in te nemen

Op een bepaald moment, alweer enige tijd geleden, werd ik door David Rance benaderd met de vraag of ik zijn rekenwals, die in het ongerede geraakt was, kon repareren. Door onze frequente vakanties in Zweden was ik bekend met de uitspraak van *Pipi Langkous*: "Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan." Dus zei ik ja. Op internet vond ik een foto en ging ik aan de slag.

Fig. 1. De National 10, long scale.

David heeft tijdens zijn omzwervingen door Europa enige tijd in Zwitserland gewoond en ontdekt dat er een bedrijfje was dat rekenwalsen vervaardigde. Als goed verzamelaar kon hij het niet laten om een defect exemplaar op de kop te tikken. Voor de reparatie klopte hij bij mij aan. Mijn eerste poging faalde echter. Ik kreeg het frame in orde, maar de eigenlijke wals lukte me

niet. Het probleem was dat ik de wals probeerde te repareren zoals een vorige eigenaar dit ook had gedaan – en dat was diegene ook niet gelukt

Een ongeluk

Ondertussen had de uitvoerende instantie van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in mijn woonplaats Huizen mij blij gemaakt met een driewielfiets met elektrische trapondersteuning op het voorwiel. Helaas kwam ik ten val, liep ik een enkelbreuk op, belandde in het ziekenhuis, werd geopereerd, en stagnatie in het werk aan de rekenwals volgde.

Gelukkig had onze kringvoorzitter, Chris Hakkaart, de moeite genomen om de ledenlijst na te lopen. Hierdoor kon David zijn defecte rekenwals opsporen en contact opnemen met mij, de ook in ongerede geraakte reparateur.

Na mijn uitleg over de situatie waarin ik verkeerde en mijn toezegging dat ik de rekenwals voor de komende jaarwisseling weer werkend zou krijgen, ging ik met vernieuwde inzichten en enthousiasme in mijn hobbykamer aan de slag.

Fig. 2. De defecte top met draaipunt van de rekenwals.

Op het afgesproken tijdstip kon ik David berichten dat hij de werkende rekenwals kon komen afhalen. Hij deed dat prompt en toonde zijn waardering met een aantal lekkernijen en een boekenbon.

In de avond ontving ik een e-mail van David, waarin hij nogmaals zijn waardering uitsprak voor de reparatie en suggereerde dat mijn verhaal een plek in de volgende MIR verdiende.

Hebbers en vorsers

Ik nam contact op met de redacteur van de MIR, Simon van der Salm, die mij de nodige aanwijzingen gaf. Vervolgens ging ik aan het typen om een redelijke tekst te produceren. Ik heb maar weinig gepubliceerd in de MIR, maar van mijn voorganger, die een heel eigen vorm van aanmaningen voor contributiebetalingen hanteerde, had ik geleerd dat verzamelaars te verdelen zijn in twee groepen: de *hebbers* en de *vorsers*. Simon is duidelijk een vorser.

Dankzij mijn relatie met het inmiddels niet meer bestaande Werkspoormuseum heb ik kunnen vaststellen hoe een in dit museum liggende one-off rekenliniaal gebruikt kon worden bij de fabricage van speciale boren, frezen en schroefdraadtappen, in combinatie met een verdeelapparaat. Bij mijn weten is dit artikel later in aangepaste vorm ook in de MIR verschenen.

Fig. 3. De gerepareerde rekenwals van National.

Fig. 4. Het uiteindelijke resultaat.

Later, toen ik op de centen van de KRING lette, las ik wat de vorsers ontdekten en daarover publiceerden, zonder alles te begrijpen. In de loop der tijd werd ik een hebber en een impulsieve verzamelaar van rekenlinialen, passerdozen en fotocamera's – spullen die je tegenwoordig aan de straatstenen niet meer kwijt kunt, zoals ik merkte.